

ІНСТРУМЕНТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ІМПОРТОЗАМІЩЕННЯ НА РИНКУ НЕПРОДОВОЛЬЧИХ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ

Анотація

В аналітичній записці визначені масштаби, чинники, особливості та обґрунтовані інструменти державної політики імпортозаміщення на ринку непродовольчих споживчих товарів (західні регіони України).

ІНСТРУМЕНТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ІМПОРТОЗАМІЩЕННЯ НА РИНКУ НЕПРОДОВОЛЬЧИХ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ

Для економіки України вирішення проблем імпортозалежності є одним із головних завдань у забезпеченні макроекономічної стабілізації, розвитку внутрішнього ринку та реалізації промислового потенціалу. Натомість упродовж 2012-2017 рр. посилилась проблема імпортозалежності. Так, частка товарів, виготовлених не на території України, в структурі роздрібного товарообороту торгової мережі підприємств у I півріччі 2017 р. становила 45,7 %. Проблема особливо гостра для сегмента непродовольчих товарів, де показник становив 64,9 %. В регіональній структурі економіки України яскраво виражений характер імпортозалежності в секторі непродовольчих споживчих товарів властивий західним областям, оскільки на їх територіях зберігається висока частка продажу імпортних непродовольчих товарів у торговельних мережах (від 48,0 % до 68,0 %), швидко зростають обсяги імпорту та все більше насичується ним внутрішньорегіональний непродовольчий ринок (приріст в середньому за рік складає близько 20,0 %), не реалізується належним чином промисловий потенціал у виробництві непродовольчих товарів високого споживчого попиту (частка продажу не вітчизняних основних непродовольчих товарів перевищує 90,0 %), діяльність підприємств-імпортерів більш активна, ніж експортерів (випередження імпорту над експортом непродовольчих товарів досягає 72,0 %), залишається стабільно від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі непродовольчими товарами (перевищення імпорту над експортом досягає 60,0 %). Реалізація ефективних інструментів державної політики імпортозаміщення на прикладі західних регіонів України може у подальшому поширюватися в межах внутрішнього споживчого ринку держави.

Гостра актуальність підвищення ефективності державної політики імпортозаміщення на ринку непродовольчих споживчих товарів

(насамперед західних регіонів України) обумовлюється такими чинниками:

1. Значна частка непродовольчих споживчих товарів, виготовлених не на території України, в структурі роздрібного товарообороту торгової мережі підприємств.

Довідково. У I півріччі 2017 р. на західних територіях України частка продажу товарів, виготовлених не на території України, в середньому склала 59,0 %. Найвища частка у Волинській області – 68,0 %, що на 3,9 % більше за загальнодержавне значення показника. Деяко нижчі значення показника у Закарпатській області – 61,8 %, Львівській – 60,0 %, Івано-Франківській – 56,1 %, Чернівецькій – 48,0 % (табл. 1)¹.

Упродовж 2012-2016 рр. в окремих західних регіонах України частка продажу непродовольчих товарів, виготовлених не на території України, істотно збільшилася, зокрема у Волинській області на 15,2 %. Водночас, в інших областях деяко меншими темпами, зокрема у Закарпатській області – 2,5 %, Івано-Франківській – 1,3 %, Чернівецькій – 1,2 %, Львівській – 1,0 %.

2. Значна частка непродовольчих споживчих товарів у загальному обсязі імпорту.

Довідково. Упродовж 2012-2016 рр. частка непродовольчих товарів у загальному обсязі імпорту зберігалася досить високою. Значення показника в середньому за період по Україні перевищувало 90,0 %, а серед західних регіонів найвищі значення спостерігалися в Івано-Франківській (97,6 %) та Закарпатській (95,1 %) областях. Натомість в інших областях були деяко нижчі, зокрема у Чернівецькій області – 93,1 %, Волинській – 92,0 %, Львівській – 84,1 %.

Хоча значення показника за період суттєво не змінилося, втім очікується зростання з огляду на інтенсивність приросту імпорту на ринку непродовольчих споживчих товарів західних регіонів України. Так, в I півріччі 2017 р. значення показника у більшості західних регіонах було порівняно рівнозначно високим, зокрема в Івано-Франківській області склалося 98,2 %, Волинській – 98,1 %, Чернівецькій – 97,3 %, Закарпатській – 96,1 % і деяко нижче у Львівській області – 87,4 % (рис. 1).

¹ Тут і надалі розраховано за: Державна служба статистики України. Статистична інформація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

3. Високі темпи зростання імпорту та посилення імпортозалежності непродовольчих споживчих товарів.

Довідково. За останнє п'ятиріччя у більшості західних регіонах України обсяги імпорту непродовольчих споживчих товарів постійно збільшувалися. Їх приріст в середньому за рік складав близько 20,0 %. Найбільший приріст спостерігався у Волинській області (41,6 %, що на 26,1 % більше за загальнодержавне значення показника), а в інших областях був порівняно рівнозначним, зокрема у Чернівецькій області – 14,7 %, Закарпатській – 13,3 %, Львівській – 13,2 %, Івано-Франківській – 10,4 % (табл. 2).

В I півріччі 2017 р. темпи зростання імпорту цих товарів лише посилювалися. Досить високі темпи зростання спостерігалися у Волинській (194,5 %, що на 57,4 % більше за загальнодержавне значення показника) та Чернівецькій (166,2 % (29,1 %)) областях. Деяко нижчі значення були у Закарпатській (темпл зростання склав 149,9 %, що на 12,9 % більше за загальнодержавне значення показника), Львівській (139,8 % (2,7 %)) та Івано-Франківській (138,2 % (1,1 %)) областях.

Частка імпорту непродовольчих товарів західних регіонів України у загальному обсязі по державі у цьому сегменті споживчого ринку з кожним роком збільшувалася (табл. 3). Упродовж 2012-2016 рр. істотно зростає частка Волинської області – у 2,6 рази, і деяко менше Закарпатської (на 0,5 %) та Львівської (0,4 %) областях. Більше того, частки у них були одні з найбільших (понад 3,0 %) серед усіх регіонів України.

4. Низький потенціал виробництва непродовольчих товарів, які мають високий споживчий попит населення.

Довідково. На початку 2017 р. за більшістю непродовольчих товарів вітчизняні виробники в західних регіонах України мали слабкі конкурентні позиції. Частка продажу аудіо- та відеообладнання, телекомунікаційного устаткування, які вироблені не на території України, через торгову мережу підприємств західних регіонів України перевищила 96,0 %, комп'ютерів, периферійного устаткування, програмного забезпечення – 95,0 %, взуття – 94,0 %, автомобілів та автотоварів – 79,0 %, одягу та білизни з тканин – 77,0 %, побутових електротоварів та освітлювальних приладів – 76,0 %, парфумерно-косметичних товарів – 73,0 % (табл. 4). В значній мірі це продукція кінцевого виробництва, для налагодження якого існують передумови та потенціал на території західних областей України.

5. Згортання обсягів експорту непродовольчих споживчих товарів та погіршення торговельного балансу.

Довідково. Упродовж 2012-2016 рр. в західних регіонах України обсяги експорту непродовольчих споживчих товарів щороку в середньому зменшувалися на 5,0 % або близько 160,0 млн дол. США. Найбільш інтенсивне зниження спостерігалось в Івано-Франківській (17,6 %) та Чернівецькій (9,4 %) областях, а в інших були порівняно рівнозначними, зокрема у Закарпатській області – 2,7 %, Волинській – 1,6 %, Львівській – 0,1 %. Натомість обсяги імпорту непродовольчих споживчих товарів постійно зростали, що й призвело до погіршення торговельного балансу.

За останнє п'ятиріччя на ринок непродовольчих споживчих товарів в західних регіонах України проникнення імпорту було інтенсивнішим, ніж експортування цієї групи товарів, виготовлених на території України, на зовнішні ринки. Найвищі значення відповідного коефіцієнта випередження імпорту над експортом в I півріччі 2017 р. були у Волинській (1,73) та Чернівецькій (1,32) і суттєво нижчі у Львівській (1,17), Закарпатській (1,07), Івано-Франківській (1,04) областях (рис. 2).

Коефіцієнти випередження імпорту над експортом непродовольчих споживчих товарів практично у всіх західних регіонах України упродовж п'яти років постійно зростали. Досить високе зростання коефіцієнта в середньому за період спостерігалось у Волинській (0,43), Івано-Франківській (0,31) та Чернівецькій (0,26) і децю нижче у Закарпатській (0,19) та Львівській (0,14) областях. Понад те, відповідний коефіцієнт в I півріччі 2017 рр. за західними регіонами України перевищував загальнодержавне значення на 0,14, у т.ч. у Волинській області – на 0,58, Чернівецькій – 0,17, Львівській – 0,02.

Також про погіршення торговельного балансу непродовольчих споживчих товарів у західних регіонах України засвідчили значення коефіцієнтів покриття експортом імпорту (рис. 3). В середньому серед західних регіонів України упродовж 2012-2016 рр. за аналізованою групою товарів імпорт перевищував експорт від 5,6 % (2015 р.) до 38,4 % (2012 р.). При цьому, критичною ситуація склалася у Волинській та Львівській областях, де рівень перевищення складав понад 40,0 %. Ще більше погіршилася ситуація в I півріччі 2017 р., де у більшості областей спостерігалось критичне перевищення імпорту над експортом, зокрема

найбільше у Волинській (на 59,9 %) та Львівській (34,0 %) і дещо нижче в Івано-Франківській (21,2 %) та Чернівецькій (14,0 %) областях.

Головними чинниками та особливостями посилення імпортозалежності на ринку непродовольчих споживчих товарів західних регіонів України є:

1. Близьке територіальне розміщення до кордонів іноземних держав, що сприяє більш активному просуванню імпортованих товарів передусім в прикордонні області нашої держави.

Довідково. На початку 2017 р. митними органами західних регіонів України оформлено імпортованих товарів на суму 4,2 млрд дол. США. Найбільше оформлено імпортованих товарів на Львівській митниці ДФС – на суму 2,2 млрд дол. США (5,6 %), що в декілька разів більше у порівнянні з іншими західними регіональними митницями. Зокрема, Волинською митницею ДФС – на суму 778,0 млн дол. США (2,1 %), Закарпатською – 503,8 млн дол. США (1,4 %), Івано-Франківською – 395,3 млн дол. США (1,2 %), Чернівецькою – 278,9 млн дол. США (0,9 %)².

2. Спад обсягів промислового виробництва непродовольчих товарів.

Довідково. В останні роки у більшості західних регіонах України обсяги реалізованої промислової продукції зменшилися. У 2015 р. найнижчі значення індексу промислової продукції спостерігалися у Закарпатській (0,80) та Івано-Франківській (0,89) областях, а в інших були порівняно рівнозначними, зокрема у Чернівецькій області – 0,98, Волинській – 0,99, Львівській – 0,99. У 2016 р. обсяги реалізованої промислової продукції продовжили зменшуватися – індекс промислової продукції в Івано-Франківській області склав 0,96, Чернівецькій – 0,97, Львівській – 0,99.

Низка підприємств в західних регіонах України за останні роки в декілька разів зменшили обсяги виробництва непродовольчої продукції та на сьогодні збиткові. До прикладу, у Волинській області – ПАТ «Луцький картонно-руберойдовий комбінат», ПАТ «Луцьке авіапідприємство», ПАТ

² Державна фіскальна служба України. Плани та звіти роботи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/237691.html>.

«Рожищерайагрохім», ПАТ «Ковельсільмаш», ПрАТ «СКФ Україна» та ін.; у Закарпатській – ПАТ «Закарпатполіметали», ПрАТ «Перечинський ЛК», ПАТ «Ужгородський завод «Турбогаз», ТОВ «ЕНО-Меблі ЛТД», ТОВ «Великобичківська меблева фабрика» та ін.; в Івано-Франківській – ПАТ «Івано-Франківське виробничо-торговельне швейне об'єднання «Галичина», ПАТ «Івано-Франківська харчо-смакова фабрика», ПАТ «Автоливамаш», ДП «63 котельно-зварювальний завод», ТОВ «Українська побутова техніка», ДКП «Електроавтотранс» та ін.; у Львівській – ПАТ НПК «Галичина», ПАТ «Львівський завод телеграфної апаратури», ПАТ «Жидачівський целюлозно-паперовий комбінат», ПАТ «Дрогобицький долотний завод», ПАТ «Дрогобицький завод автомобільних кранів», ПрАТ «Львівський автомобільний завод», ПАТ «Полярон», ДП «Львівприлад», ДП «Львівський локомотиворемонтний завод» та ін.; у Чернівецькій – ПрАТ «Імпульс», ПАТ «Завод Індустрія», ПАТ «Цегельний завод № 1», ПАТ «Чернівцісільмаш», ПАТ «Кварц», ПАТ «Гравітон», ДП «Завод Електропобутприлад», ТОВ «Акцент ЛТД» та ін.³

3. Особливості ментальності, зокрема суспільне переконання про вищу якість імпортованих споживчих непродовольчих товарів (до прикладу, меблів, будівельних матеріалів, одягу, взуття та ін.). На ринку непродовольчих товарів західних регіонів України на 100 од. комп'ютерного устаткування припадає лише 1 од. вітчизняного виробництва, телекомунікаційного обладнання – 2, автотоварів – 8, побутового електрообладнання – 14⁴.

4. Висока інтенсивність тінюваних (контрабандних) потоків непродовольчих споживчих товарів через кордон.

³ Інтернет-видання. Перше інформаційне агентство «Волинські новини». – Режим доступу : <https://www.volynnews.com>; Інтернет-видання «Karpatnews». – Режим доступу : <http://karpatnews.in.ua>; Інтернет-видання «Правда.if.ua». Режим доступу : <http://pravda.if.ua>; Інформаційне агентство «Вголос». – Режим доступу : <http://mail.vgolos.com.ua>; Інтернет-видання «ZAXID.NET». – Режим доступу : <https://zaxid.net>; Інформаційне агентство «Нова географія для вас». – Режим доступу : www.novageografia.com.

⁴ Державна служба статистики України. Статистична інформація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Завдяки схемам «човникової торгівлі» на прикордонних територіях західних областей України функціонують роздрібні торговельні мережі, які реалізують на внутрішньому споживчому ринку непродовольчі товари за істотно заниженими цінами. В межах цільових операцій «Рубіж-2016», «Акциз-2016» податковою міліцією Головного управління ДФС у Львівській області виявлено торговельну мережу, яка через Інтернет-магазини та поштові оператори реалізовувала споживчі непродовольчі товари (в основному побутові засоби для миття, чищення та догляду) та на торговельних складах якої перебували значні обсяги контрабанди⁵. Такі торговельні мережі діють у багатьох прикордонних населених пунктах західних областей України та вже розвинули розгалужені мережі збуту товарів. Часто вони функціонують на внутрішньому ринку під брендами «Хімія з Німеччини», «Одяг з Європи», «Техніка з Європи», «Європейське взуття», «Європейські будівельні матеріали» та ін.

Високу мотивацію для контрабандних потоків непродовольчих товарів створюють дисбаланси між цінами на товари в Україні та низки сусідніх європейських країн, зокрема на будівельні матеріали, побутові електротовари, аудіо- та відеообладнання, одяг, взуття, побутову хімію і т.д. Результати дослідження показали, що одяг, взуття та ін. головні непродовольчі споживчі товари в Польщі є дешевшими ніж в Україні на 10,0-30,0 %, а з врахуванням повернення польського VAT (ПДВ) – Tax Free додатково ще на 23,0 %⁶.

Підтримуючим тіньові потоки чинником є наявність проявів корупції на митниці. У I півріччі 2017 р. на Львівській митниці зафіксовано понад 3,5 тис. випадків порушень розмитнення непродовольчих товарів на суму близько 80,0 млн грн. Але митними органами західних областей України

⁵ Податкова міліція Львівщини відпрацювала черговий канал незаконного імпорту. Офіційний Інтернет-ресурс ДФС у Львівській області. – Режим доступу : <http://lv.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/264640.html>.

⁶ Брендний одяг та взуття. Порівняння цін в Україні та в Польщі. Інтернет-видання «Shoppingpl.com». – Режим доступу : <http://shoppingpl.com/uk/post/52-brendovyj-odyah-ta-vzuttya-porivnyannya-tsin-v-ukrajini-ta-v-polshchi>.

виявляється лише близько 5,0 % контрабанди імпортних непродовольчих товарів⁷.

5. Значна частка об'єктів торгівлі розвинули виключно партнерські відносини з іноземними товаровиробниками та, відповідно, їх висока залежність від просування і збуту імпортних товарів. На території західних областей України більша частина торговельних мереж (гіпермаркетів, торговельно-розважальних центрів) є об'єктами іноземного інвестування.

Довідково. У торговельно-розважальних центрах «King Cross Leopold» (м. Львів), «PortCity» (м. Луцьк) понад 85,0 % магазинів з асортиментом переважно непродовольчих товарів пропонують товари не вітчизняного виробництва. У найбільшому в західній Україні торговельно-розважальному центрі «Victoria Gardens» (м. Львів) вітчизні непродовольчі товари можна придбати не більше ніж у 20,0 % магазинів⁸.

6. Відсутність масштабних проектів із нарощування виробничих потужностей конкурентоспроможної високотехнологічної та інноваційної вітчизняної продукції. У західних регіонах України не реалізуються масштабні проекти із виробництва високотехнологічних видів продукції (комп'ютерної техніки, електроніки та телекомунікацій, електричних машин та ін.), які змогли б успішно замінити імпортні аналоги. Та більше, для цього наявний інтелектуальний (найбільша кількість ВНЗ, інших освітніх закладів), природно-ресурсний та економічний потенціал.

Довідково. На початку 2017 р. інноваційна активність в західних регіонах України залишалася низькою, про що свідчать наступні показники:

⁷ Митниця та корупція: як це працює. Інтернет-видання «Експрес Online». – Режим доступу : <http://expres.ua/main/2016/12/14/217942-mitnysya-korupciya-pracyue>; Костянтин Лікарчук: Тіньовий прибуток митниці – сто двадцять мільйонів доларів на місяць. Інтернет-видання «МИР». – Режим доступу : <http://iamir.info/44115-kostjantin-likarchuk-tinovij-pributok-mitnici-sto-dvadcat-miljoniv-dolariv-na-misjac>; Протидія митним правопорушенням у січні-липні 2017 року. Офіційний Інтернет-ресурс ДФС у Львівській області. – Режим доступу : <http://lv.sfs.gov.ua/diialnist/zabezpechennya-nadhodjen/307039.html>; Статистичні показники митного оформлення товарів учасників ЗЕД у січні-травні 2017 року. Офіційний Інтернет-ресурс ДФС у Львівській області. – Режим доступу : <http://lv.sfs.gov.ua/diialnist/zabezpechennya-nadhodjen/299425.html>.

⁸ ТРЦ «King Cross Leopold» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kingcross.com.ua>; ТРЦ «PortCity» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lutsk.portcity.com.ua>; ТРЦ «Victoria Gardens» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://victoriagardens.com.ua>.

наукомісткість ВРП – до 1,0 %, частка продукції високотехнологічних галузей у ВРП – 6-8 %, частка високотехнологічної продукції в обсязі експорту товарів – 5-7 %, середня зношеність основних засобів реального сектору економіки – 70-80 %⁹.

7. Відсутність достатніх стимулів для розвитку промислових потужностей вітчизняного виробництва імпортозамінної продукції. На території західних регіонів України середовища створення і впровадження інновацій, венчурних фірм, малих науково-дослідних і конструкторських структур практично не сформовано. Також малоефективним є сприяння органами державної влади створення і підтримки діяльності технопарків, міжгалузевих і міжсекторальних інноваційних кластерів, технологічних центрів, центрів стратегічних послуг і трансферу технологій, мереж з підтримки бізнесу інновацій.

Промоція та інформаційна підтримка місцевого виробництва здійснюється в недостатній мірі, органами державної влади не ведеться діяльність з пошуку, планування і часткової чи повної передпроектної підготовки потенційних маркетингових проектів із розвитку ринку місцевих непродовольчих споживчих товарів, немає інтернет-порталів, де могла б розміщатися такого роду інформація, не здійснюється поширення пропозицій місцевих непродтоварів у спеціалізованих виданнях.

З огляду на визначені чинники та особливості, пріоритетними інструментами державної політики імпортозаміщення на ринку непродовольчих споживчих товарів західних регіонів України доцільно визначити: по-перше, **організаційно-трансграничний інструмент**, що спрямований на скорочення тіньових і контрабандних потоків через кордон, зменшення обсягів «човникової торгівлі», посилення інформаційно-комунікаційних взаємовідносин з іноземними митними інституціями, поглиблення виробничо-торговельних інтеграційних процесів між прикордонними регіонами сусідніх держав. Заходи цього інструменту

⁹ Проект розпорядження КМУ «Про схвалення Стратегії розвитку високотехнологічних галузей до 2025 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>.

передбачають формування на прикордонних територіях України інституційного середовища конкуренції та високої ефективності митного контролю проходження на внутрішній ринок продукції імпорту;

- по-друге, **інструмент інституційно-фінансової підтримки** збільшення обсягів інвестицій у проекти створення нових підприємств та промислових потужностей вітчизняного виробництва споживчих непродовольчих товарів, розбудови мережі торговельних об'єктів з продажу та представлення таких товарів шляхом формування бюджетних і позабюджетних інвестиційних фондів, удосконалення інвестиційного клімату та покращення державних гарантій, створення стимулів та упровадження механізмів інвестування коштів населення, забезпечення підтримки розвитку альтернативних схем фінансування, покращення організації допомоги при співпраці з міжнародними фондами;

- по-третє, **інструмент міжгалузевого співробітництва**, зорієнтований на посилення ролі сфери торгівлі в протидії імпортозалежності. Таке співробітництво охоплюватиме питання раціонального і комплексного локального розміщення об'єктів продажу вітчизняних непродовольчих товарів, удосконалення структури їх видів і форматів, формування необхідних елементів інституційного середовища торгівлі та достатніх економічних стимулів для підсилення функціональних підсистем торгівлі (фінанси, інвестиції, інновації, інтелектуально-кадрове забезпечення);

- по-четверте, **інструмент економічної інтеграції та партнерства** стосовно удосконалення системи планування, створення і збільшення масштабів діяльності виробничо-торговельних кластерів, зорієнтованих на вітчизняне виробництво і збут промислової продукції кінцевого споживання;

- по-п'яте, **інституційно-проектний інструмент** щодо посилення інноваційного складника конкурентоспроможності вітчизняних непродовольчих споживчих товарів. Його заходи спрямовані на організацію співробітництва між органами державного управління (місцевого самоврядування), виробничими інноваційними підприємствами, науково-

дослідними та навчальними організаціями, суб'єктами допоміжної інфраструктури інвестиційно-інноваційної діяльності задля перетворення вітчизняних суб'єктів господарювання на конкурентоспроможні комплекси динамічного інноваційного розвитку;

- по-шосте, **маркетингово-інформаційний інструмент** активізації програм підтримки продукції вітчизняного, зокрема місцевого виробництва. Практичне значення цього інструменту полягає у розвитку популяризації та просуванні вітчизняних імпортозамінних непродовольчих товарів, покращенні параметрів інформаційного регіонального простору та комунікацій між населенням і місцевими промисловими виробниками імпортозамінної продукції.

З метою реалізації інструментів державної політики імпортозаміщення на ринку непродовольчих споживчих товарів західних регіонів України доцільно реалізувати такі заходи:

1. Міністерству економічного розвитку і торгівлі України:

- розробити інтерактивні інвестиційні карти з потенційним розміщенням промислових об'єктів та забезпечити їх представлення через віртуально-комунікаційні інвестиційні інтернет-майданчики на зразок «UA MAP», «M1GIS», «UID» та ін.¹⁰;

- ініціювати процес створення бюджетно-приватного фонду фінансово-інвестиційного розвитку для розробки та реалізації інноваційних пілотних проектів і програм (у т. ч. з використанням ресурсів міжнародних фондів технічної фінансової допомоги) модернізації та розвитку виробничих потужностей місцевого виробництва промислової продукції;

- запровадити програми фінансової підтримки (бюджетні субсидії на конкурсній та конкурентній основі, державні гарантії за кредитними

¹⁰ Інформаційний веб-ресурс «UA MAP» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uamap.org.ua/map>; Геоінформаційні системи «MagniticOne» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://magneticonegis.com/m1gis-interaktivna-karta-investitsijnoyi-privablivosti>; Віртуально-комунікаційний майданчик «Ukraine investment dialog» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uid-2015.com/uk>.

запозиченнями), а також державно-приватне партнерство при реалізації кластерних проектів;

- розробити нормативно-методичне забезпечення створення і функціонування «площадок» співробітництва представників освіти, науки та бізнесу в цілях активізації їх спільної науково-дослідної та інноваційної діяльності.

2. Міністерству регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ України:

- забезпечити організаційну підтримку створення кластерів, включаючи ініціювання перед органами влади завдання розробки стратегії розвитку та нарощування конкурентних переваг кластерів, формування належної методичної, інформаційно-консультаційної та інтелектуально-кадрової підтримки кластерних ініціатив.

3. Міністерству закордонних справ України та Державній фіскальній службі України:

- забезпечити співпрацю та обмін інформацією з митними органами іноземних держав в рамках взаємної адміністративної допомоги, а також взаємодію центральних підрозділів митного управління з територіальними підрозділами податкового та митного аудиту в цілях боротьби з контрабандою та митними правопорушеннями, де особливу увагу звернути на групу непродовольчих споживчих товарів;

- ініціювати створення торговельно-логістичних центрів розвитку транскордонної торгівлі на прикордонних територіях України для покращення їх забезпеченості об'єктами роздрібною торгівлі, легалізації частини контрабандних потоків, зменшення кількості реалізаторів контрабандної продукції, створення умов для презентації та реалізації вітчизняних товарів з високою часткою доданої вартості.

4. Обласним державним адміністраціям та місцевим органам влади:

- розробити та реалізувати програми пропагування і популяризації товарів місцевого виробництва, надання інформаційно-консультаційної допомоги суб'єктам господарювання при формуванні брендів місцевого виробництва зосередившись на конкурентних перевагах товаровиробників, споживчих цінностях та потребах населення, особливостях територіально-функціональної організації ринку;

- забезпечити планування і розбудову просторово-видової мережі об'єктів торгівлі спрямованої на продаж вітчизняних промислових товарів, особливо з високою доданою вартістю, а також створити інституційно-організаційні засади співробітництва суб'єктів торгівлі з виробниками промислової продукції;

- сформувати економічні стимули інноваційно-інноваційної співпраці освітніх та науково-дослідних структур з суб'єктами реального сектору економіки в цілях зміцнення конкурентоспроможності продукції місцевого виробництва.

А.О. Двігун, Р.Л. Лупак .

Відділ регіональної політики

Національний інститут стратегічних досліджень

ДОДАТКИ

Таблиця 1

Частки непродовольчих споживчих товарів, виготовлених не на території західних регіонів України, в структурі роздрібного товарообороту торгової мережі підприємств

у 2012-2016, I півріччі 2017 рр. (складено за [11])

(%, на початок року)

Регіони	Роки						Абсолютні відхилення, ±	
	2012	2013	2014	2015	2016	I півріччя 2017	I півріччя 2017 / I півріччя 2012	I півріччя 2017 / I півріччя 2016
Україна	58,1	61,0	60,5	60,7	64,4	64,9	4,9	2,1
Волинська	50,4	57,2	57,5	63,1	65,6	68,0	15,1	4,3
Закарпатська	59,3	60,7	56,3	55,0	60,8	61,8	2,3	2,9
Івано-Франківська	54,8	54,2	46,1	49,0	55,2	56,1	4,2	2,1
Львівська	59,0	58,4	59,1	55,3	60,0	61,3	3,2	1,9
Чернівецька	46,1	44,6	45,0	41,8	47,3	48,0	3,0	2,0

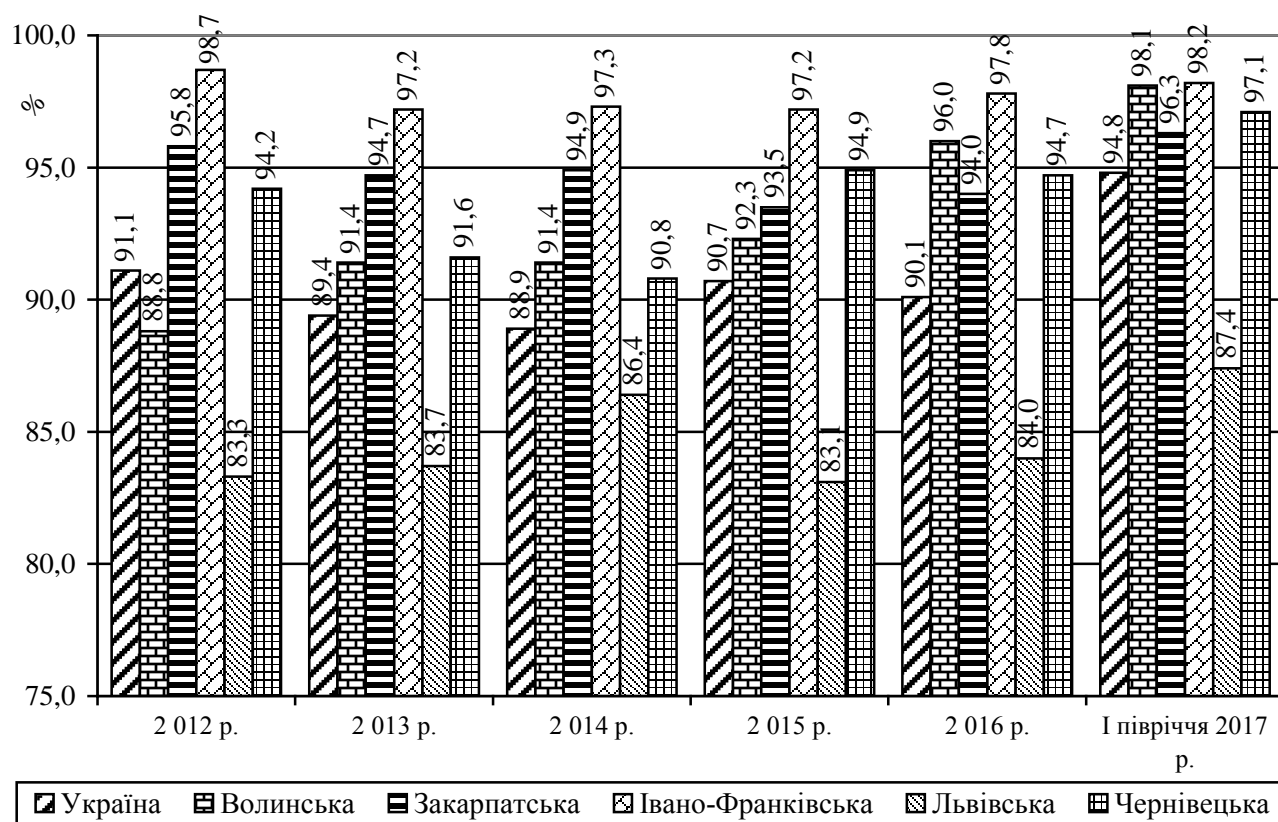

Рис. 1. Частки непродовольчих споживчих товарів у загальному обсязі імпорту у західних регіонах України у 2012-2016, I півріччі 2017 рр.

¹¹ Тут і надалі розраховано за: Державна служба статистики України. Статистична інформація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Таблиця 2

Темпи зростання імпорту непродовольчих споживчих товарів у західних регіонах України у 2012-2016, I півріччі 2017 рр.

(% до попереднього періоду, з врахуванням вартості національної валюти)

Регіони	Роки					
	2012	2013	2014	2015	2016	I півріччя 2017
Україна	131,9	90,2	104,7	129,2	121,7	137,1
Волинська	119,6	111,6	104,6	150,8	221,6	194,5
Закарпатська	100,7	102,7	125,3	105,6	131,9	149,9
Івано-Франківська	100,1	58,5	124,2	112,8	156,3	138,2
Львівська	101,0	80,0	148,8	99,5	136,8	139,8
Чернівецька	111,2	89,0	104,0	135,0	134,2	166,2

Таблиця 3

Обсяги імпорту непродовольчих споживчих товарів у західних регіонах України у 2012-2016, I півріччі 2017 рр.

Регіони	2012 р.		2013 р.		2014 р.		2015 р.		2016 р.		I півріччя 2017 р.		Абсолютні відхилення, ±	
	сума, млрд грн	у % до загального обсягу	сума, млрд грн	у % до загального обсягу	сума, млрд грн	у % до загального обсягу	сума, млрд грн	у % до загального обсягу	сума, млрд грн	у % до загального обсягу	сума, млрд грн	у % до загального обсягу	I півріччя 2017 / I півріччя 2012	I півріччя 2017 / I півріччя 2016
Україна	609,4	100,0	549,6	100,0	575,1	100,0	743,3	100,0	904,5	100,0	556,2	100,0	139,5	70,7
Волинська	7,1	1,2	8,0	1,5	8,3	1,4	12,5	1,7	27,8	3,1	20,8	3,7	17,4	3,6
Закарпатська	15,2	2,5	15,6	2,8	19,6	3,4	20,7	2,8	27,2	3,0	15,5	2,8	2,1	1,4
Івано-Франківська	7,7	1,3	4,5	0,8	5,6	1,0	6,3	0,8	9,8	1,1	6,2	1,1	2,1	0,9
Львівська	22,2	3,6	17,8	3,2	26,4	4,6	26,3	3,5	36,0	4,0	22,4	4,0	4,1	3,0
Чернівецька	1,3	0,2	1,2	0,2	1,2	0,2	1,6	0,2	2,2	0,2	1,6	0,3	0,1	0,4

**Роздрібний товарооборот та частки окремих груп непродовольчих споживчих товарів, виготовлених не на території України, в його структурі торгової мережі підприємств
у західних регіонах України на початок 2017 р.**

Товари і товарні групи	Показники	Україна	Регіони				
			Волинська	Закарпатська	Івано-Франківська	Львівська	Чернівецька
1	2	3	4	5	6	7	8
Одяг та білизна з тканин	обсяг РТО, млн грн	10706,7	84,6	27,2	25,6	62,5	18,7
	частки не вітчизняних товарів, %	94,6	95,7	77,1	86,1	94,7	92,2
Взуття	обсяг РТО, млн грн	6025,7	34,6	52,4	62,9	30,9	21,3
	частки не вітчизняних товарів, %	97,1	94,9	97,1	97,7	97,4	98,2
Товари парфумерно-косметичні	обсяг РТО, млн грн	16928,1	276,6	233,5	223,0	802,4	195,8
	частки не вітчизняних товарів, %	82,7	73,1	80,4	77,8	79,5	84,1
Комп'ютери, периферійне устаткування, програмне забезпечення	обсяг РТО, млн грн	3561,0	55,8	48,5	80,1	167,5	64,0
	частки не вітчизняних товарів, %	99,3	99,1	95,4	99,8	95,0	99,7
Аудіо- та відеообладнання, телекомунікаційне устаткування	обсяг РТО, млн грн	9005,7	160,3	158,1	261,0	484,8	143,2
	частки не вітчизняних товарів, %	99,8	99,8	96,0	99,5	97,2	98,3
Автомобілі та автотовари	обсяг РТО, млн грн	32919,5	2653,9	7053,1	3197,0	2029,4	2774,9
	частки не вітчизняних товарів, %	94,0	98,0	93,4	79,5	86,1	92,2
Побутові електротовари та освітлювальне приладдя	обсяг РТО, млн грн	13903,2	2152,6	2378,5	2645,3	7918,4	2145,7
	частки не вітчизняних товарів, %	87,5	84,7	76,9	88,7	81,0	86,2
Матеріали будівельні та залізні вироби	обсяг РТО, млн грн	20064,9	5922,1	6641,9	9546,1	15106,3	3746,6
	частки не вітчизняних товарів, %	43,4	38,0	33,2	22,9	43,9	35,7
Побутові засоби для миття, чищення та догляду	обсяг РТО, млн грн	10146,2	1955,0	1685,5	1813,0	7104,4	1401,3
	частки не вітчизняних товарів, %	65,8	58,4	72,8	56,8	50,7	56,9
Товари фармацевтичні	обсяг РТО, млн грн	47452,4	11359,8	8798,1	9860,2	2481,4	10750,5
	частки не вітчизняних товарів, %	49,7	42,8	42,1	43,7	53,9	40,5

Продовження табл. 4

1	2	3	4	5	6	7	8
Товари медичні та ортопедичні	обсяг РТО, млн грн	6822,9	1271,7	1074,6	1432,4	3511,2	1391,3
	частки не вітчизняних товарів, %	56,4	40,2	43,8	43,9	45,7	53,9
Бензин моторний	обсяг РТО, млн грн	51340,4	9851,0	20309,2	14564,8	32846,4	9711,4
	частки не вітчизняних товарів, %	40,9	36,9	40,7	42,6	35,9	19,6
Дизельне пальне (газойль)	обсяг РТО, млн грн	36928,1	18659,9	27820,9	16992,6	40462,3	4303,4
	частки не вітчизняних товарів, %	47,7	50,2	58,3	42,8	35,9	28,7
Газ стиснений та скраплений для автомобілів	обсяг РТО, млн грн	13572,1	2460,2	3456,4	2658,8	6386,7	4053,5
	частки не вітчизняних товарів, %	35,1	32,7	51,6	36,8	46,9	34,2

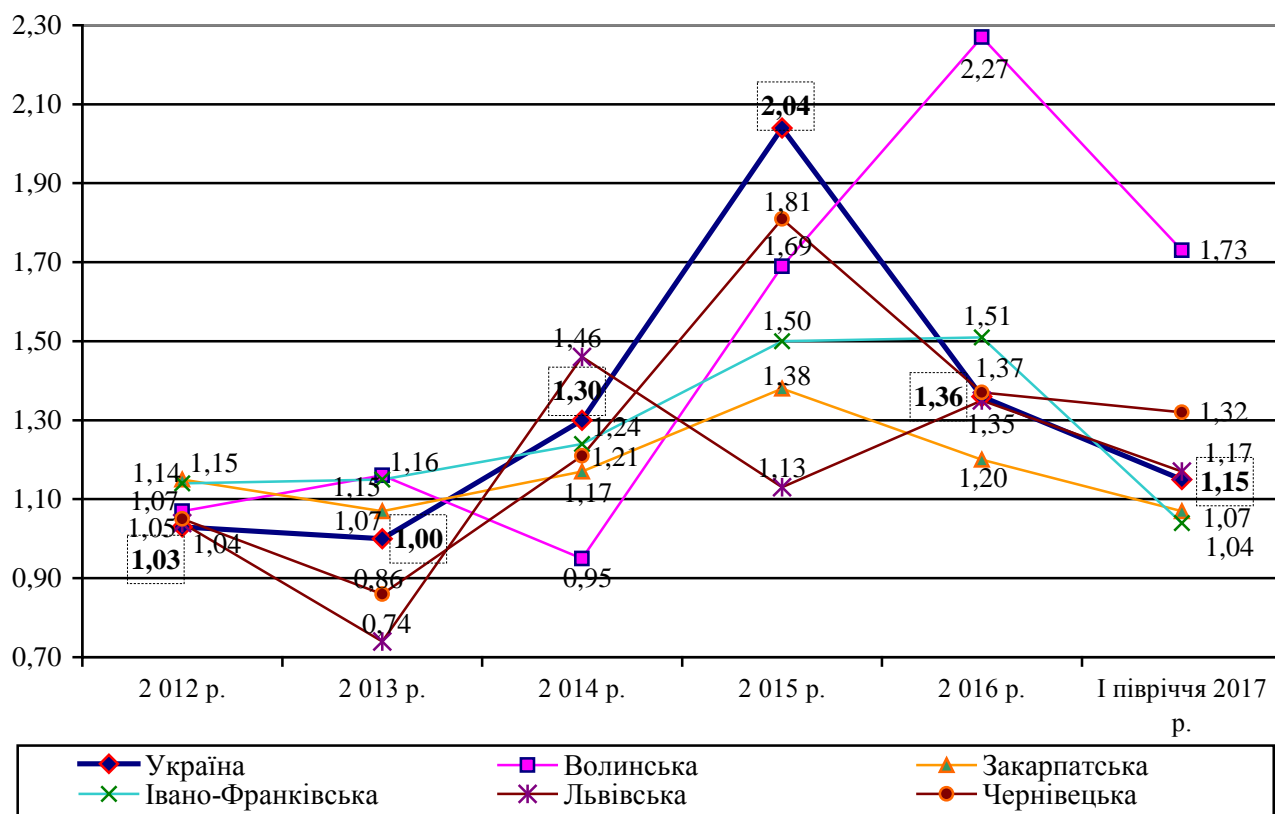

Рис. 2. Коефіцієнти випередження імпорту над експортом непродовольчих споживчих товарів у західних регіонах України у 2012-2016, I півріччі 2017 рр.

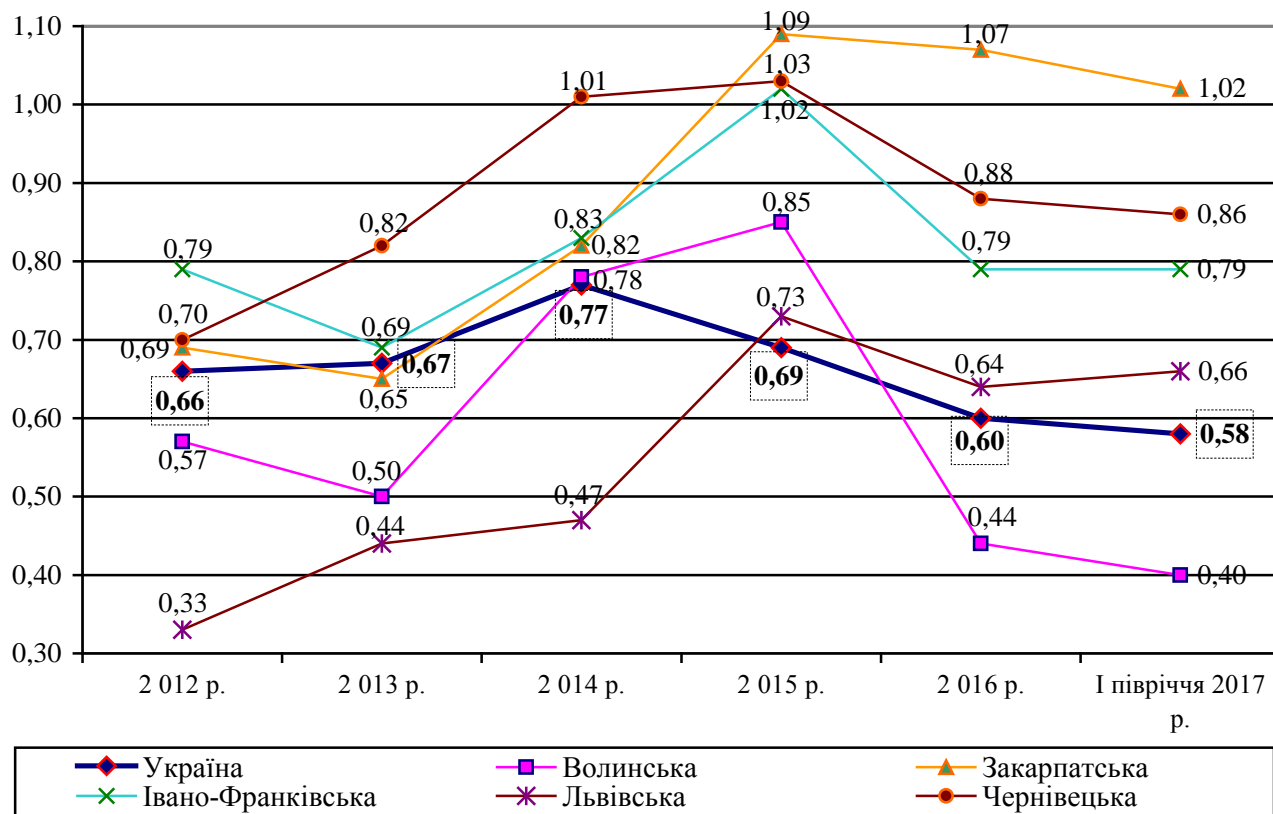

Рис. 3. Коефіцієнти покриття експортом імпорту непродовольчих споживчих товарів у західних регіонах України у 2012-2016, I півріччі 2017 рр.